

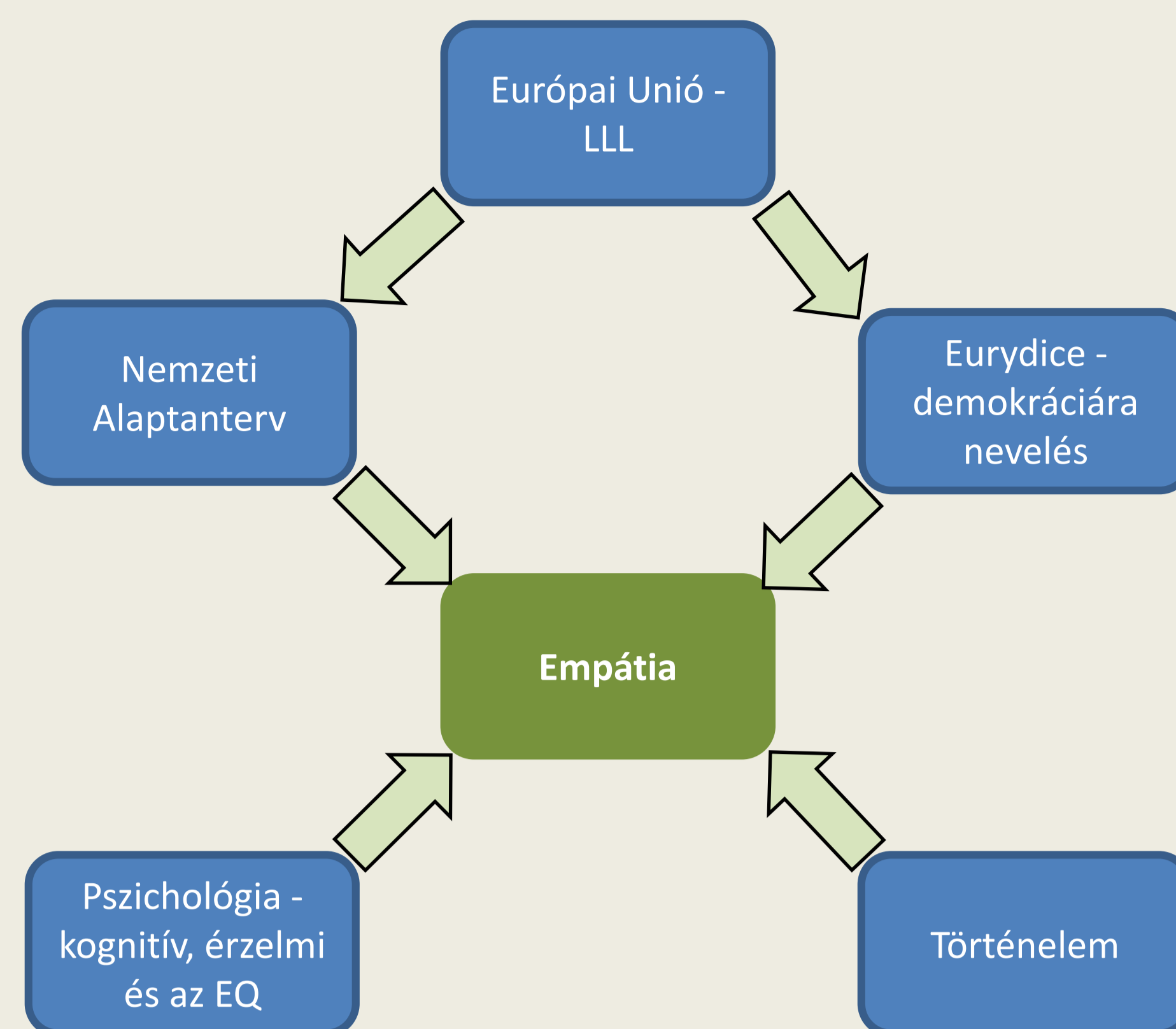
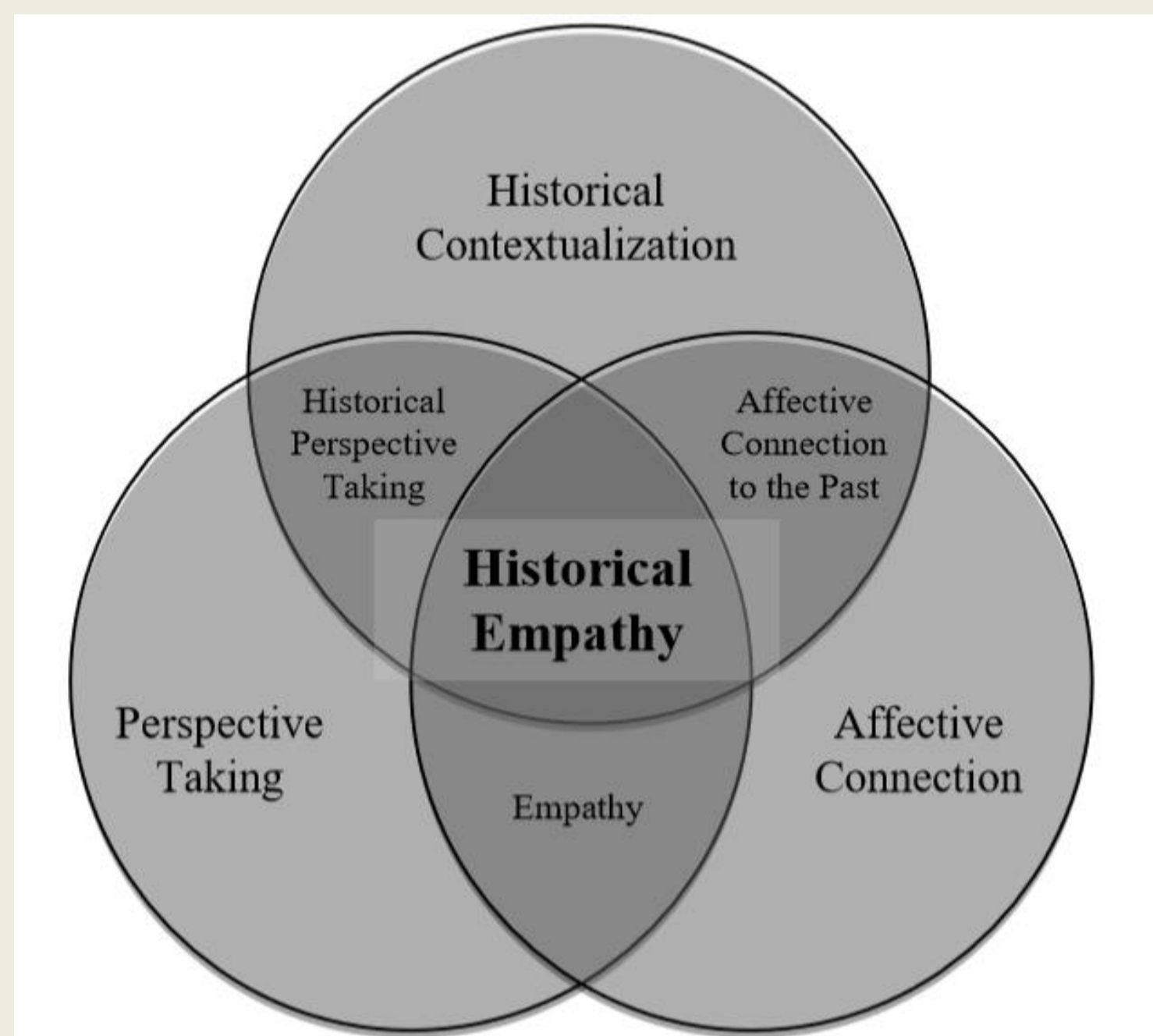
AZ EMPÁTIA FEJLESZTÉSE TÖRTÉNELEM TANÓRÁN A HOLOKAUSZT TÉMAKÖRÉBEN VIDEÓINTEJÚK SEGÍTSÉGÉVEL

Rédli Máttyás
PTE BTK OTNDI

Kihívás: az információs forradalom és a globalizáció

- Megváltozott azon ismeretek köre, amelyre a modern társadalmunkban szükség lehet a boldoguláshoz (Jancsák et al., 2018).
- Az állandó és gyors változások (iskola, diák, pedagógus)
- A régi könyvalapú gutenbergi galaxist felváltja a digitális világ.
- Az információ tömegtelen mennyiségben áll rendelkezésünkre, ezért nincs idő az elmélyülésre (Buda, 2006. 23).
- Társadalmunk alapjává a fogyasztás és a versengés vált (Buda, 2006. 30).
- Szervezetünk túlterhelődik és szelektálni kényszerül, ami az emberi kapcsolatokon is érezteti a hatását.
- Számos érték és normarendszer él egymás mellett.
- Stressz (Buda, 2006).
- A depresszióban élő emberek száma nőtt (WHO, 2017. 8).

A történelmi empátia modellje (Endacott – Brooks, 2013)

Lehetséges válasz: az empátia fejlesztése

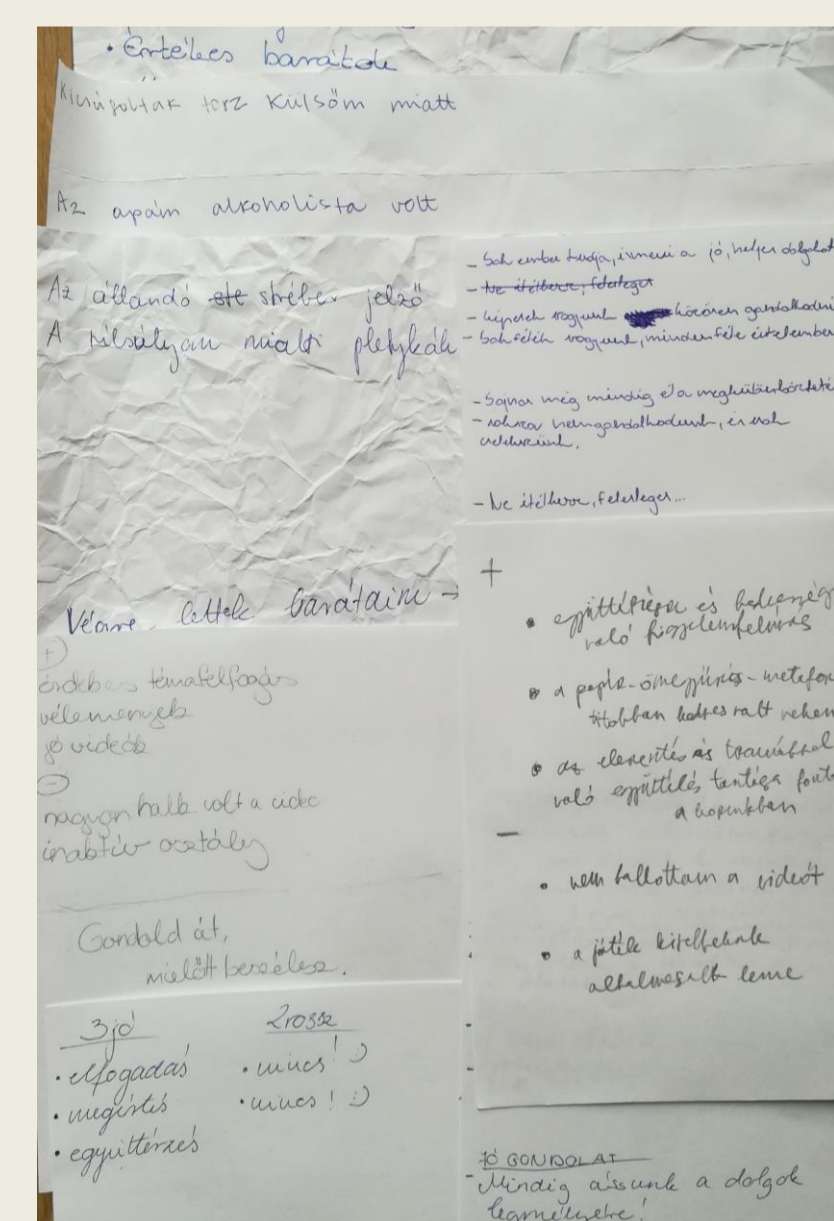
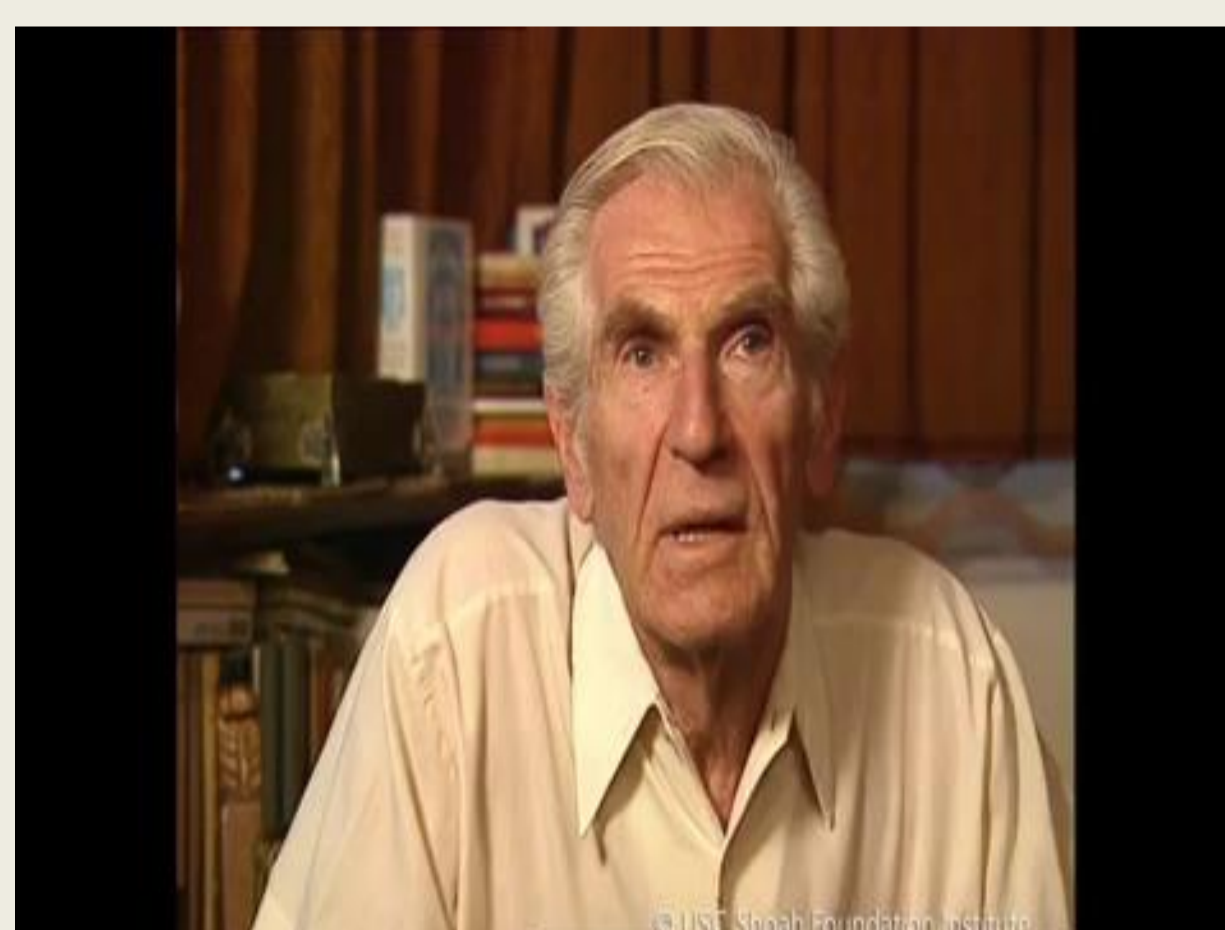
Miért fontos?

- Evolúciós szempontból előnyös: segít a csoportnak a túlélésben megkönnyíti a kommunikációt, az együttműködést, ezért a társadalmunk alapjának tekinthető (számos főemlős és állat viselkedésében megfigyelhető).
- A demokrácia alapelvei, mint a szolidaritás, az egyenlőség, az elfogadás feltételezik az empátia jelenlétét (Buda, 2006. 33).

Értelmezése

- **NAT:** mások helyzetébe történő beleélés képessége (fejlesztési területek nevelési célok); figyelembe veszi és megérti a különböző nézőpontokat, tárgyalópartnereiben bizalmat kelt, és empátiával fordul feléjük (szociális és állampolgári kompetencia)
- **Eurydice:** a demokráciára nevelés kompetenciaterületeinek meghatározásában, a hatékony és konstruktív együttműködés részeként.

- **Pszichológia:** Egy velünk született képesség, amelynek segítségével az egyén bele tudja magát élni mások lelkiállapotába, meg tud érezni, érteni emóciókat, indítékokat, törekvéseket, szavakban direkt ki nem fejezett jelzéseket. Az empátia kognitív és érzelmi dimenzióban is értelmezhető (Zembylas et al., 2019). Színtere a személyek közötti közvetlen kapcsolat, kommunikáció, azonban képesek vagyunk a filmekben, videókon látható emberekkel szemben is empátiát tanúsítani (Buda, 2006). Nem azonos a szimpátiával.
- **Történelem:** Sajátos tantárgy, mert fő fókusz a emberi cselekedet. Ennek rekonstrukciója nehezen képzelhető el anélkül, hogy átgondolnánk az adott személy belső vívódásait, az őt mozgató belső motívumokat, tehát valamiféle empátiával fordulnánk felé. Ez az úgynevezett történelmi empátia. Ez nem pusztán nézőpontváltást jelent, hanem a jelenkor logikáját hátrahagyva, önmagukra figyelve, felidézni azt az emléket saját életükből, mely hasonló érzelmi választ váltott ki (büszkeség, félelem, harag stb.), mint a vizsgált történelmi személy esetében. A múlthoz kötődő érzelmi kapcsolat kialakítása lehetőséget ad a mélyebb megértésre, mert az emberek gyakran kerülnek olyan helyzetbe, amikor az értelmi és érzelmi szempontok nem egyenlően hangsúlyosak. Ez nem tesz észszerűbbé bizonyos történelmi elképzeléseket, cselekedeteket, döntéseket, de érthetőbbé válnak. Három alapvető eleme: a történelmi kontextualizáció, perspektívikus szemlélet, érzelmi kapcsolat (Endacott – Brooks, 2013).

Videóinterjú a történelem órán

Témaválasztás

- „Videóinterjú a 21. századi oktatásban” című képzés a Zachor Alapítványnál.
- Amit a diákok is könnyebben megértene: felvételi, barátság, iskola
- „Láthatatlan sebek” (2x45 perces óra)
- Miként hatott a hétköznapiakra a zsidó törvények Magyarországon?
- A szavaink, döntéseink, tetteink akár egy egész életre szólóan befolyásolhatják embertársaink életét

Megvalósítás

- Időpont: 2019. a holokauszt magyarországi áldozatainak emléknapja
- Helyszín: Művészeti Gimnázium és Szakgimnázium
- Korcsoport: 12. évfolyamos osztály (32 fő)
- RJR – modellben
- Konstruktív, forrásfeldolgozó óra

Tanulságok

- A tanítási és tanulási folyamatba konstruktívan illeszthető.
- Segíti a történelmi események megértését (személyes, könnyebb felidézés).
- A videóinterjú lehetőséget adnak az állampolgári kompetencia és az empátia fejlesztésére.
- Közelebb hozzák a történelmi eseményeket.
- Megértés és átélés közötti határ megtalálása.

Válogatott irodalom

- **Buda Béla:** Empátia, a beleélés lélektana. Folyamatok, alkalmazás, új szempontok. Urbis, Budapest, 2006.
- **de Waal, Frans:** The Age of Empathy: Nature's Lessons for a Kinder Society. Harmony Books, New York, 2009.
- **Endacott, Jason – Brooks, Sarah:** An Updated Theoretical and Practical Model for Promoting Historical Empathy. Social Studies Research and Practice. (2013):8. 1. 41–58.
- **Jancsák Csaba – Képiró Ágnes – Kiss Mária Rita – Kontár Piroska – Szőnyi Andrea:** A Holokauszt oktatása Kelet-Közép-Európában, középiskolában használatos tankönyvek tükrében. Belvedere Meridionale, 30. (2018):2. 119–142.
- **WHO:** Depression and Other common disorders. Global Health Estimates. 2017.; <https://www.who.int/publications-detail/depression-global-health-estimates>; 2019. 11. 29.
- **Zembylas, Michalinos – Loukaides, Loizos – Antoniou, Petroula:** Teachers' understandings of empathy in teaching about the holocaust in Cyprus: The emotional risks of identification and the disruptive potential of empathic unsettlement. Teacher and Teacher Education, (2020):89.

Diákok visszajelzései

- Érdekes téma; jó videók; feladatok; segítőkészség; őszinteség; elgondolkodtató
- A téma nem csak felszíni vizsgálata
- A téma jó volt és a mai probléma hozzászólása is
- Dolgok amikről soha nem esik szó egy sima tőri órán
- Másfajta megközelítés, hogy az emberek élményein keresztül látni, hogy mit jelent az amit a tankönyvekben ??? ??? olvasunk/ tanulunk

Diákok visszajelzései

- halk videók (10)
- érzelmi felkavarás / zaklatottság
- papír összegyűrés, értem a szimbolikát, de nem szeretek pazarolni
- Az elején unalmas volt a játék
- Sajnálom, hogy hulla fárad voltam és nem tudtam figyelni
- A feladat hogy írjunk rossz emlékeket, bennem mély sebeket tépett fel
- A szerepek a kártyán keresztül kitértem volna a fegyőrök – rabok helyzetére

Pozitív gondolatok

- Gondold át mielőtt beszélsz
- A barátság akkor jó ha a nehéz idők is kibírja
- Több interjú nézettek, olvassatok, de a legfontosabb, hogy kérdezzétek meg a nagyszülőktől/ dédszülektől
- Az tesz igazán kivételessé, hogy mennyit vagy képes tenni másokért
- Mindennek kétoldala van
- Embernek maradni mindig, mindenhol
- Gondolkodj, vedd figyelembe mások érdekeit is.
- Megbocsájtani tudni kell felejtani nem
- Ne ítélkezz, felesleges ...
- Mindig ássunk a dolgok legmélyére
- Csinálják, kitartást, mert új és jó szemlélet!

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

